

Jon Lauglo, Tore Olsen, Petter Aasen, Bjørn Stensaker
og Per Hetland

På vei mot Innlandsuniversitetet – en vurdering av mulige PhD-program

© NIFU STEP Norsk institutt for studier av forskning og utdanning /
Senter for innovasjonsforskning
Hegdehaugsveien 31, 0352 Oslo

Arbeidsnotat 15/2004
ISSN 1504-0887

For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige utgivelser, se www.nifustep.no

Forord

Høgskolene i Lillehammer, Gjøvik og Hedmark har i flere år arbeidet ut fra en visjon om å etablere et "Innlandsuniversitet". Ulike initiativ og tiltak har vært tatt for å realisere dette målet. Det foreløpig siste initiativet er en prosess som tar sikte på å identifisere fagområder som kan være aktuelle som utgangspunkt for PhD-utdanninger. Fire slike utdanninger er i dag et vesentlig kriterium for å oppnå universitetsstatus. Å etablere slike programmer krever imidlertid planlegging og en langsiktig kompetanseoppbygging, og selv om målet om minst fire PhD-utdanninger foreløpig ligger noe frem i tid har høgskolene sett det som viktig å komme i gang med arbeidet.

Våren 2004 ble derfor ulike fagmiljøer ved de tre høgskolene invitert til å utvikle skisser til PhD-utdanninger. Det har vært arbeidet med skissene i løpet av sommeren og høsten, og NIFU STEP har i løpet av oktober og november blitt bedt om å gi en uavhengig vurdering av disse i lys av etablerte kriterier for slike utdanninger, og de utviklingstendenser vi ser innen dette feltet i Norge. Dette arbeidsnotatet oppsummerer NIFU STEPs vurderinger.

Oslo, desember 2004

Petter Aasen
Direktør

Bjørn Stensaker
Forskningsleder

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	5
1.1	Kriterier og dimensjoner i vurderingsarbeidet	5
1.1	Rapportens oppbygning	7
2.	Vurdering av den enkelte søknad	8
2.1	Generelle kommentarer	8
2.2	PhD-utdanning i mediert oppvekst ved Høgskolen i Lillehammer	11
2.3	PhD-utdanning i kultur- og fagdidaktikk ved Høgskolen i Hedmark	16
2.4	PhD-utdanning i innovativ forvaltning ved Høgskolen i Lillehammer	20
2.5	PhD-utdanning i medieteknikk ved Høgskolen i Gjøvik	24
2.6	PhD-utdanning i informasjonssikkerhet ved Høgskolen i Gjøvik	27
2.7	PhD-utdanning i anvendt økologi ved Høgskolen i Hedmark	30
3.	Faglige og organisatoriske utfordringer fremover	34
3.1	Er PhD-programmene tilstrekkelig forskjellige i forhold til NOKUT-kriteriene?	34
3.2	Etablering av robuste faglige spesialiseringer	35
3.3	Faglig samarbeid mellom de ulike programmene	35
3.4	Organisatoriske fellesutfordringer	36
	Vedlegg 1	38

1. Innledning

NIFU STEP har hatt i oppdrag å kvalitetssikre prosessen i forbindelse med framtidige doktorgradsutdanninger ved høgskolene i Gjøvik, Hedmark og Lillehammer. Dette innebærer en ekstern kvalitetssikring der en vurderer og sammenligner PhD-søknader/ PhD-skisser ut fra et sett mer objektive kriterier. I dette arbeidet har NIFU STEP brukt følgende sakkyndige:

Jon Lauglo, seniorforsker/professor
Tore Olsen, tidligere professor og ekspedisjonssjef
Bjørn Stensaker, forskningsleder
Petter Aasen, direktør/professor

Per Hetland har bidratt i redigeringen av de ulike bidragene fra den sakkyndige komitéen. All den tid komitéen består av fire medlemmer gjør vi oppmerksom på at ulike tekstelementer har ulike forfattere, dette er først og fremst tydelig i kapittel 2. Vi har bevisst ikke gjort noe forsøk på å standardisere all tekst i kapittel 2, men understreker at notatet representerer en samlet forståelse blant komitéens medlemmer. Komitéen har hatt som mål for sitt arbeid å vurdere søknadene på et faglig og fagpolitisk grunnlag med det for øye å bevirke konstruktivt i arbeidet mot Innlandsuniversitet.

Prosessen fram til denne vurderingen har vært at fagmiljøene ble invitert til å utarbeide dr.gradssøknader med frist for innlevering av søknader 1. oktober, de siste suppleringer kom komitéen i hende 12. november. Arbeidet for NIFU STEP sin del har derfor i hovedsak vært gjennomført i oktober og november med frist 1. desember. Medio desember ble det så avholdt et dialogmøte på Hamar med representanter for de aktuelle miljøene, og den endelige versjonen av rapporten ble utarbeidet i etterkant av dette møtet.

1.1 Kriterier og dimensjoner i vurderingsarbeidet

Komitéen har valgt å forholde seg til fire dimensjoner i arbeidet:

1. NOKUT-kriteriene
2. Utfordringene knyttet til faglig nybrottsarbeid
3. Utfordringene knyttet til smale/brede ”innganger” og ”utganger”
4. Utfordringene knyttet samarbeid innenfor og utenfor innlandshøgskolene

NOKUT-kriteriene

Den objektive vurderingen er basert på de formalkrav som NOKUT har lagt til grunn for framtidig akkreditering av doktorgradsstudier. Selv om NOKUTs forskrift er formalkrav, må det også framheves at enkelte av kravene i sin substans kretser omkring faglige spørsmål hvor mer subjektive/politiske vurderinger må legges til grunn. Slike vurderinger har stått mindre sentralt i NIFU STEPs arbeid. Høgskolene vil her selv måtte spille en avgjørende rolle når disse kriteriene skal vektas. Videre har NIFU STEP til en viss grad sett på skissenes utviklings- og forbedringspotensiale med tanke på det videre arbeidet.

Komitéen har vurdert sju søknader fra Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer med utgangspunkt i tilsendt skriftlig materiale og på grunnlag av de av NOKUT spesifiserte lover og forskrifter, herunder NOKUTs ”forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning”, § 3 ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud” punkt. 4: ”Doktorgradsstudier” (se også forslag til disposisjon av søknaden - vedlegg 1).

Utfordringene knyttet til faglig nybrottsarbeid

Flere av søknadene er tverrfaglige i den forstand at de antar en spesialisert faglig ramme på tvers av eksisterende fagfelt. Tverrfaglighet er en krevende vei som forutsetter stor styrke for å lykkes rent faglig. Selv om tverrfaglighet kan ha nyhetens appell, vil den ofte samtidig medføre smalhetens begrensning i forhold til arbeidsmarkedet, i markedsføring av nye doktorgrader. Spesielt vil dette gjelder foreslåtte tverrfaglige programmer som bygger på avgrensede deler av ”hele fag”. Men også kandidater fra mer bredt definerte tverrfaglige programmer vil i arbeidsmarkedet kunne ha ulempe av ukjente merkelapper på sin kompetanse.

Et nødvendig steg for forslag om tverrfaglige doktorgradsprogrammer er utvikling av et konsept som klargjør sammenhengen mellom bidragene som en har planer om å føre sammen. Dette krever teoretisk nybrottsarbeid på høyt nivå - noe som ikke er nødvendig for et forslag som ligger innen et allerede veletablert felt. Andre forhold ved tverrfaglighet medfører tilleggskrav. Et doktorgradsprogram må fungere i et større faglig miljø enn programmet selv. Hvis en institusjon tar mål av seg til å bli den første framdriver, må institusjonen ha troverdighet som potensielt utgangspunkt en slik større faglig miljødannelse. Det er ikke nok å vise at det finnes habile enkeltforskere som selv beveger seg innen et slikt felt. For å bygge et nytt faglig miljø må en utvikle publikasjonsserier for en større krets enn institusjonen selv (en vanlig rute er tidsskrift, eller monografiserier) og det trengs regelmessige nasjonale og internasjonale faglige vannhullstreff. Feltet må være bredt nok definert til å kunne gi troverdige arbeidsmuligheter for doktorandene. Ved å låse stillingsmuligheter til smale overlappingsnisjer mellom større felt, kan programmer med tverrfaglige merkelapper vanskeliggjøre overgangen til arbeid for doktorandene - med mindre disse nisjene klart er i sterk vekst.

Fordi det er mer krevende å bygge et nytt felt enn å gradvis å drive forskningspåbygning i etablerte felt, kan det være grunn til å vente at de vellykkede tverrfaglige initiativer oppstår best i miljøer der de etablerte fag allerede er sterke - hvor fagfolk som er sentrale hver på sitt felt møtes rundt felles interesser i et overlappende problemområde, utvikler ny teori og møtes i ”oppbrudd” fra sine tidligere båser. I så fall kan det være at ”flerfaglighet” er en forutsetning for ”tverrfaglighet”. Men det er ingen tilstrekkelig forutsetning heller. Oppbrudd til samling rundt ny teori er alltid et krafttak.

Utfordringene knyttet til smale/brede ”innganger” og ”utganger”

En annen utfordring ligger i valg av doktorgradsprogrammer knyttet til smale spesialprogrammer innen vel etablerte (og bredere) fag. Som regel vil slike trangere spesialfelt innen et større fag, framstå med sterk nok indre faglig sammenheng. Men også

i dette tilfelle er spørsmålet om ”utgangen” fra feltet er bred nok, og om stillingene en sikter mot er i sterk nok vekst til at doktorandene vil ha bra nok arbeidsmuligheter. Selve doktorgradsarbeidet vil utgjøre en tilstrekkelig sterk spesialisert kompetanseoppbygning.

Det er derfor mulig å spørre: Er det større fordel enn ulempe ved å definere selve graden bevisst tett opp til en smal spesialisering som bevisst er spissere enn etablerte ”fag”? Argumenter for bredt definerte fag er ikke i motsetning til ideen om at nye universiteter forventes å bli faglig ”spissere” enn dem som før er etablert. Et spissere tilbud av fag betyr ikke at de enkelte ”fag” bør være spissere definert.

Utfordringene knyttet til samarbeid innenfor og utenfor innlandshøgskolene

De foreslåtte PhD-studiene har som mål å realisere et framtidig Innlandsuniversitet. Det er derfor en sentral utfordring å se den faglige kompetansen på tvers av dagens institusjonelle grenser. I forbindelse med de planlagte PhD-kursene og ikke minst veiledningskapasiteten blir det derfor et sentralt spørsmål om flere miljøer sammen kan make å lansere bredere og mer robuste programmer?

Noen synspunkter på flere av de skisserte utfordringer er samlet i kapittel 3.

1.1 Rapportens oppbygning

Dette notatet vil i kapittel 2 ta for seg de enkelte søknadene, spesielt i henhold til de kriterier som NOKUT har utarbeidet. I kapittel 3 vil vi drøfte noen av de faglige og organisatoriske utfordringer de skisserte PhD-programmer reiser fremover mot realiseringen av et framtidig Innlandsuniversitetet.

2. Vurdering av den enkelte søknad

2.1 Generelle kommentarer

Komitéens vurderinger er organisert i henhold til de ulike punktene i forskriftene. I tillegg har vi tatt med punktet om regional relevans og nasjonal betydning jmf brev av 23.02.2004.

Følgende studieplaner er vurdert:

1. PhD-utdanning i mediert oppvekst, planen inkluderer to forslag
 - a. PhD-utdanning i barn og unges kompetanseutvikling og identitet ved Høgskolen i Lillehammer
 - b. PhD-utdanning i visuell kommunikasjon og barn og unges læring ved Høgskolen i Lillehammer
2. PhD-utdanning i kultur- og fagdidaktikk ved Høgskolen i Hedmark
3. PhD-utdanning i innovativ forvaltning ved Høgskolen i Lillehammer
4. PhD-utdanning i medieteknikk ved Høgskolen i Gjøvik
5. PhD-utdanning i informasjonssikkerhet ved Høgskolen i Gjøvik
6. PhD-utdanning i anvendt økologi ved Høgskolen i Hedmark

NOKUT-reglementet sier at det må foreligge et doktorgradsreglement. Så langt vi kan se er det bare et studietilbud (Anvendt økologi) som har utviklet et slikt reglement. Vi forutsetter at dette blir utviklet for alle de foreslåtte studiene.

Videre skal doktorgradsstudiet ha et dekkende navn. Tre av de foreslåtte studiene har navn som ikke synes å kommunisere optimalt: a) i forhold til rekruttering til studiet, b) i forhold til rekruttering til arbeidsmarkedet og c) utad i forhold til et større fagmiljø (Mediert oppvekst, Innovativ forvaltning, Kultur- og fagdidaktikk). De andre tre foreslåtte studiene kommuniserer bedre i forhold til disse kriteriene (Medieteknikk, Informasjonssikkerhet og Anvendt økologi).

Studieplanen skal videre inneholde en god beskrivelse av opplæringsdelen. Vi tror denne beskrivelsen kan revideres for flere av planene. Dette gjelder i og for seg også det å gi en grei oversikt og beskrivelse av komponentene på et adekvat detaljeringsnivå.

Videre skal opplæringen være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng. På dette punktet er det komitéens vurdering at et styrket samarbeid internt bør kunne styrke dette punktet vesentlig (se også kapittel 3). Mer konkret kan dette gjelde felles grunnleggende kurs i vitenskapsteori og metode, veiledning på tvers av fagområder og utveksling av relevante doktorgradskurs. Et styrket internt samarbeid vil også kunne gjøre høgskolene sterkere i forhold til kravet om tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.

Et helt sentralt krav i NOKUT sitt reglement er at institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet. På dette punktet har de fleste søknadene et for svakt presisjonsnivå. Det er

helt nødvendig at fagmiljøene redegjør for hvem som utgjør kjernegruppen bak studieplanen og hvem som mer fungerer som støttende miljø for studiet. Videre skal fagmiljøets FoU-virksomhet dokumenteres. Redegjørelsene bør rent generelt presiseres ytterligere og det bør også tydeliggjøres en god sammenheng mellom den beskrevne FoU-virksomheten og det foreslåtte PhD-studiet. Flere av de foreslått PhD-studiene har ikke i dag tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet. Det er komitéens vurdering at dette punktet kan styrkes både ved tettere faglig samarbeid på tvers av miljøene bak PhD-forslagene, systematisk intern kompetanseoppbygging, samt ekstern rekruttering for å oppnå minst 50 % med professorkompetanse. Forøvrig skal størrelsen på fagmiljøet være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Et annet sentralt krav i NOKUT sitt reglement er at den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. På dette punktet er flere av søknadene for upresise.

NOKUT-reglementet krever videre at institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, skal dokumenteres. Rent generelt bør beskrivelsene presiseres ytterligere. Vi savner presiseringer langs tre dimensjoner: a) institusjonelle – personlig samarbeid og nettverk, b) formelle – uformelle samarbeid og nettverk og c) roller i samarbeid og nettverk. Når det gjelder roller i samarbeid og nettverk kan man tilhøre kjernegruppen (dvs være blant de som har grunnlagt/sørger for at samarbeidet eller nettverket er dynamisk), være fulle medlemmer (dvs at man har tilhørt kjernegruppen eller kan regne med å bli invitert inn i kjernegruppen) eller assosierte medlemmer (dvs at man har nytte av aktivitetene, men ikke selv deltar aktivt i å videreutvikle samarbeidet eller nettverket). En presisering på dette punktet vil gi bedre grunnlag for å vurdere om ikke bare en selv, men også andre deltakere i nettverket, betrakter deltakelsen som viktig.

NOKUT-reglementet krever at doktorgradsstudiet må ha en tilfredsstillende infrastruktur. Vi regner med at miljøene vil arbeide for å tilfredstille disse kravene, vi har derfor ikke lagt så stor vekt på dette punktet. Det samme gjelder punktet om kvalitetsikringsrutiner.

Rent generelt er det et ønske at PhD-studiene har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning. Selv om presisjonen også her generelt kan økes, ønsker komiteen likevel å bemerke at mange av forslagene argumenterer godt for både den regionale og den nasjonale betydning av de nye PhD-studiene.

Oppsummert for de syv studieplanene vil vi framheve noen sentrale dimensjoner (se tabell 1). Tabellen viser i de tre nederste radene betydelige forskjeller mellom forslagene i hvor langt miljøene "har igjen" før de har den nødvendige faglige stab som PhD drift vil kreve, og før de har Mastersprogrammer i drift som produserer et internt rekrutteringsgrunnlag for PhD. Den tallmessige produksjon av MA kandidater - ikke bare eksistensen av programmer - vil også være av stor betydning for et slikt grunnlag.

Figur 1. Forslagene til PhD-programmer kommentert etter NOKUT kriterier

Studieplanforslag	Mediert oppvekst ¹		Kultur- og fagdidaktikk	Innovativ forvaltning	Medieteknikk	Informasjonsikkerhet	Anvendt økologi
	a. Barn og unges kompetanseutvikling og identitet.	b. Visuell kommunikasjon og barn og unges læring					
Foreslåtte spesialiseringer/ faglige tyngsepunkt	a. Barn og unges kompetanseutvikling og identitet.	b. Visuell kommunikasjon og barn og unges læring	a. Kultur- og språkfag b. Minoritetsstudier & lærerutdanning c. Kunstfagdidaktikk	a. Regionale endringsprosesser b. Velferd som politikk og forvaltning	a. Fargevitenskap b. ePresence c. Medieproduksjon, representasjon og gjennfinning d. Brukersentrering og – vennlighet i medietekniske systemer.	a. Informasjonsikkerhet b. Sikkerhet i distribuerte systemer	a. Effekten av inngrep b. Effekten av tiltak c. Bærekraftig utnyttelse av naturressursene d. Bestands- og habitatovervåking
Nåværende planlagt faglig basis	Kjernegruppe ikke spesifisert: 11 professorer 15 førsteamanuenser 4 førstelektorer 12 høyskolelektorer 12 høyskolelærere 6 stipendiater	Kjernegruppe, ikke spesifisert: 7 førsteaman. 1 prof II 5 førstelektorer 3 høgsk. Lekt 5 stipendiater	Kjernegr. spesifisert: 2 professorer 1 professorstipendiat 6 førsteamanuenser 12 stipendiater Estimat 2006: 5 professorer 2 prof. II 5 førsteamanuenser	Kjernegruppe ikke spesifisert, totalmiljø: 9 professorer 11 førsteamanuenser 4 stipendiater	Kjernegruppe spesifisert: 1 professor 2 professorstipendiater 3 førsteamanuenser 1 førsteaman. II 2 førstelektorer 7 forskere/stipendiater	Kjernegruppe spesifisert: 4 professorer 1 førsteamanuensis 1 førstelektor II 8 forskere/stipendiater	Kjernegruppe spesifisert: 1 professor 1 professorstipendiat 3 prof. II 3 førsteamanuensis 2 førsteaman. II 1 førstelektor 4 forskere/stipendiater
Internt rekrutteringsgrunnlag	a. MA i velferdspolitikk b. MA i helse- og sosialfaglig arbeid med barn og unge c. MA i pedagogikk Vurderes av NOKUT:	a. MA i fjermsynsproduksjon b. MA i kommunikasjon	Vurderes av NOKUT: a. MA i kommunikasjon med vekt på språk og kultur i nye medier b. MA i kultur- og språkfagenes didaktikk c. MA i tilpasset opplæring	a. MA i velferdspolitikk Vurderes av NOKUT: b. MA i velferdsforvaltning Vil søke NOKUT: c. MA i innovasjon d. MA i moderne forvaltning e. MA i europeisk integrasjon	a. MA i medieteknikk sammen med KTH b. MA i informasjonssikkerhet	a. MA i informasjonssikkerhet sammen med KTH & AFIN b. MA i medieteknikk	Vil søke NOKUT: a. MA i anvendt økologi (oppstart høsten 2006)
Aktuelle karrieremuligheter for PhD-kandidater	a. Forskning & undervisning b. Forvaltning & planlegging godt dekket (kjernegruppe må spesifiseres)	a. Forskning & undervisning b. Forvaltning & planlegging Styrking nødvendig. (professorer) Kjernegruppe må spesifiseres klarere	a. Forskning & undervisning b. Forvaltning & planlegging Behov synes å være bra dekket gitt oppfyllelse av estimat for kompetanseutvikling	a. Forskning & undervisning b. Forvaltning & planlegging Behov synes å være bra dekket (kjernegruppe må spesifiseres)	a. Forskning & undervisning b. Entreprenørskap	a. Forskning & undervisning b. Entreprenørskap	a. Forskning & undervisning b. Forvaltning & planlegging Styrking nødvendig (3 – 4 stillinger)
Ansatte i førstestilling	Behov synes å være godt dekket (kjernegruppe må spesifiseres) Har 2 MA på plass, samt en MA under vurdering av NOKUT	Styrking nødvendig. (professorer) Kjernegruppe må spesifiseres klarere Har 2 MA på plass	Behov synes å være bra dekket gitt oppfyllelse av estimat for kompetanseutvikling Under vurdering av NOKUT	Behov synes å være bra dekket (kjernegruppe må spesifiseres)	a. Forskning & undervisning b. Entreprenørskap	a. Forskning & undervisning b. Entreprenørskap	Styrking nødvendig (3 – 4 stillinger)
Masters program allerede på plass?	Har 2 MA på plass, samt en MA under vurdering av NOKUT	Har 2 MA på plass	Under vurdering av NOKUT	MA på plass. Flere under vurdering av NOKUT	Har MA på plass	Har MA på plass	Ikke søkt ennå
Forsiktig antydning av realiseringsstidspunkt ut fra stillingsbehov og rekrutteringsgrunnlag (Mastergrader)	Innen 2 år?	Innen 3 år?	Innen 3 år?	Innen 2 år?	Innen 4 år?	Innen 3 år?	Innen 5 år?

¹ Innledningen mellom de to underområdene etter ”faglig basis” (kjernegruppens sammensetning av fagfolk) er heftet med noe usikkerhet fra vår side da forslaget ikke skilte klart mellom de faglige ressursene for hvert felt. Vi forstår det imidlertid slik, etter presentasjonsmøtet på Hamar i desember 2004, at meningen er at de to områdene er å betrakte som to (om enn beslektede) felt. Det kan være at noen av dem som primært synes å høre inn under ”kompetanseutvikling og identitet” også er tiltenkt kjernegrupperoller innen ”visuell kommunikasjon og barn og unges læring”. Imidlertid er det rimelig å anta, at jo større overlappingen blir, jo vanskeligere blir det å få aksept for at feltene er to programmer i forhold til minstekrav i en søknad om universitetstatus.

I tabell 1 har vi under ”mediert oppvekst” ført opp ”Kompetanseutvikling og identitet” og ”Visuell kommunikasjon” som separate PhD-utdanninger, da muntlig tilbakemelding fra miljøet på dialogmøtet på Hamar i desember 2004, poengterte at det godt kunne betraktes som to programmer. Når det gjøres, som i denne tabellen, er det vår vurdering at det foreslåtte område ”Visuell kommunikasjon” trenger faglig styrking på professornivå (nå har de en professor II) for å kunne bære fram et klart selvstendig doktorgradsprogram.

2.2 PhD-utdanning i mediert oppvekst ved Høgskolen i Lillehammer

Generelle kommentarer

Original og samtidig solid fundament er et helhetsintrykk. Under overskriften ”mediert oppvekst” har man tenkt seg to helhetlige PhD utdanninger: ”Barn og unges kompetanseutvikling og identitet” og ”Visuell kommunikasjon og barn og unges læring”. Komitéen merker seg at betegnelsene er foreløpige og mener det er nødvendig å arbeide mer med å finne fram til betegnelser som både er dekkende, ikke for snevre eller miljøinterne, og som er egnet til å bli eksternt gjenkjennelige. Særlig vil vi understreke at det er en fordel å bruke etablerte betegnelser på en PhD som gir en bredere gjenkjennelse i arbeidsmarkedet. Det kan spørres om ikke navneforslagene er for ukjente til å fungere opplysende (vi ser også i Figur 1, s. 19 i forslaget, at ”kvalifikasjon og danning” er et annet navneforslag som forslagsstillerne har smakt på).

Generelt mener vi at det er en fordel både i forhold til faglige nettverk og til arbeidsmarked å bruke betegnelser som allerede er innarbeid såfremt innholdet i en PhD utdanning kan dekkes av disse etablerte betegnelsene. Vi mener generelt at et miljøspesielle profilering best skjer gjennom den vri som legges på faglig virksomhet (konferanser, publikasjoner, avhandlinger), noe som man også bør forvente vil forandres over tid. Spørsmålet blir da ikke ”hvordan kan vi finne vårt eget varemerke”, men om ”etablerte betegnelser er brukbare også for vår spesielle faglige virksomhet?” Vi mener forslagsstillerne bør legge noe mer vekt på det sistnevnte spørsmål, før de havner på endelige forslag.

Etter direkte kontakt med forslagsstillerne, forstår vi det slik at søknaden klart er ment som to forslag for NOKUT-godkjenning, ikke som ett forslag med varianter. Det blir da mindre viktig å få fram en felles teoretisk plattform. Etter vårt syn kommuniserer heller ikke søknaden på noen tilstrekkelig klar måte at det er utviklet en slik felles intellektuell plattform selv om det bebudes i Figur 1 i skissen til søknad, at ”Mediert oppvekst” skal inngå med 15 poeng som en slik obligatorisk kursenhet i den felles programdel for begge felt, ved siden av Vitenskapsteori.

PhD-studiene defineres som tverrdisiplinære på side 2 i forslaget, men samtidig betegnes de som ”helhetlige”. Hva legges i denne forskjellen? Uansett hvilke betegnelser en bruker (”felt”, ”fag”, ”disiplin”) er det vår vurdering at forskerutdanninger fungerer best når de kan dra på intellektuelt spesialiserte nettverk bygget opp rundt akkumulert felles metodekjennskap og teori, og felles publiseringskanaler, konferanser osv. En pragmatisk

definisjon av ”fag” er å ta utgangspunkt i slike nettverk med tilknyttet institusjonalisert felles virksomhet (og slike nettverk behøver ikke være vassstette skott). Vi mener at det er gjennom tilhørighet i slike institusjonaliserte felleskap at forskerutdanninger lettest kan få definert ”helhet” på tvers av den variende tematikk i enkeltavhandlinger.

Ut fra slike betraktninger må det spørres hva som vinnes ved å definere selve graden som ”tverrdisiplinær” eller ”tverrfaglig”? Skaper det ikke begrensninger for dem som går gjennom slike studier når det gjelder tilgang til et større fagfelt senere, og bør ikke grunnlaget for tverrdisiplinære fag vurderes ut fra om det innen de disipliner det gjelder, er stor nok kapasitet innen de høgskolene det gjelder? Problemet er å synliggjøre det spesielle man har å by på, uten samtidig å låse kandidatene inn i trangere yrkesmuligheter og profesjonsnettverk enn innholdet i deres studier tilsier.

Samtidig vil vi peke på at pedagogikk i praksis allerede er et tverrdisiplinært studium, slik det praktiseres internasjonalt med sterke tilslag fra psykologi, sosiologi, historie, og i noen grad andre av de fagene som nevnes i skissen (økonomi, sosialantropologi og medievitenskap). En mulighet er at de foreslåtte PhD-studiene i sterkere grad kunne relateres til et slikt framvoksende kunnskapsområde, med bredere definisjon enn ”pedagogikk” tradisjonelt i praksis har hatt i Norge. Dette er allerede eksemplifisert ved Det Utdanningsvitenskapelige Fakultet i Oslo.

Bakgrunnen for de to PhD-søknadene er godt fundert i samfunnsmessige endringer, der ikke minst den nasjonale betydningen kommer til uttrykk. Det kan også argumenteres for at begge forslag springer ut av det fagområde som har vært et av høgskolens viktigste satsningsområde - Oppvekst og sosialisering. Totalt sett er det faglige miljøet bak søknadene tungt – både i forhold til kompetanse og antall ansatte, men det er ujevnt i den forstand at film og fjernsynsmiljøet synes å være mindre forskningsmessig utviklet enn de andre to. Nasjonalt står miljøene sterkt og synes å ha en ledende posisjon på enkelte områder. De internasjonale nettverkene synes likevel noe mindre utbygd.

Rekrutteringsgrunnlaget til PhD-studiene synes å være godt, med flere potensielle mastergrader som base. Antall studenter totalt sett på feltet er også høyt, noe som er en styrke. Likevel bør det klargjøres tydeligere hva som er det interne rekrutteringsgrunnlaget. FoU-aktiviteten til miljøene bak søknaden er noe vanskelig å få tak på sett i forhold til søknadens innretning. Det synes som om fagmiljøene er forholdsvis spredte faglig sett.

Når søknaden revideres bør man samtidig forkorte den på enkelte områder. Flere steder skjemmes den av for lange argumentasjonsskjeder eller for detaljerte oversikter. Men i forhold til NOKUT forskrifter, kreves det mer spesifisering på en rekke punkter.

Kommentarer i henhold til forskriftene

Komitéens kommentarer er organisert ut fra de enkelte punkter i forskriften, § 3.4, ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud”.

a) ”Det må foreligge doktorgradsreglement.”

Kommentar: Så langt vi kan se mangler forslag til doktorgradsreglement, for begge programmer.

b) ”Det må foreligge en studieplan for doktorgradsstudiet”

- ”Doktorgradsstudiet må ha et dekkende havn.”

”Mediert oppvekst” som overordnet betegnelse

Betegnelsen ”mediert oppvekst” er etter vårt skjønn noe intern til å være egnet som overordnet benevnelse på programmene. En annen betegnelse som er brukt på side 19 i forslaget, ”kvalifikasjon og danning”, kan kanskje danne grunnlaget for et alternativt forslag? Hva som er viktig er imidlertid god gjenkjennelighet og så bred faglig betegnelse på selve graden som miljøets kapasitet makter å gi kursunderlag for, gitt de opptakskrav som skal settes for studiet. Det er selve avhandlingen - ikke navn på grad og regelverket, som skal sikre sterk faglig spesialisering.

De PhD-programmer som nå skal lanseres bør betraktes som rammer som skal fungere på sikt innen en større helhet enn det som nå er atskilte høyskoler. Det er da en fordel om regelverk og betegnelser gir rom ”under samme tre” for fremtidig forandring av faglig fokus og for tilvekst fra ”nærliggende” faglig virksomhet. I dette tilfelle mener vi det vil være nyttig for kjernegruppene i Lillehammer å samråde seg med Hamarmiljøet om både navn på overordnet betegnelse og på programinnhold, da det sistnevnte miljø også har foreslått et program som klart har med utdanning og læring å gjøre.

”Barn og unges kompetanseutvikling og identitet”

Betegnelsen er greit gjenkjennelig (om enn noe lang). Samtidig kan det spørres om den er bred nok til å gi dekning for studier av institusjoner og politikk mht tiltak for barn og ungdom? Og, ønsker man å utelukke voksnes læring?

”Visuell kommunikasjon og barn og unges læring”

Betegnelsen er gjenkjennelig og klar, men er etter vårt skjønn betenkelig smal for et PhD program - ut fra et kriterie knyttet til ”brede” konsepter for de enkelte PhD programmer.

- ”Planen skal inneholde beskrivelse av opplæringsdelen.”

Kommentar: Beskrivelsen gir en grei oversikt og komponentene er adekvat detaljerte der de er blitt spesifisert. Men det er uklart om komponenten om ”mediert oppvekst”, som skal være felles for begge programmer, er på plass.

- ”Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.”

Kommentar: Her kan det gjøres et grundigere arbeid enn det som idag er gjort. Ikke minst kan et slikt kriterie møtes gjennom sterkere faglig samarbeid på tvers av miljøene.

c) ”Institusjonen må vise at området for doktorgradsstudiet har tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.”

Kommentar:

”Kompetanseutvikling og identitet”

Her har man uten tvil betydelig faglig bredde og dybde innen dette feltet.

”Visuell kommunikasjon og barn og unges læring”

Vi mener at i en søknad vil bredden innen dette nye feltet framstå som problematisk da det vil framstå som utpreget smalt og ha svak bemanning. I en søknad bør det derfor legges vekt på å vise at dette feltet tilfredstiller kravet om bredde, dybde og sammenheng - som et selvstendig felt.

”Mediert oppvekst”

Det bør arbeides videre med den indre faglige sammenhengen i det større felt hvis man ønsker å holde fast ved ambisjonen om å skape ”Mediert oppvekst” (eller en annen betegnelse) som en overordnet tematikk.

d) ”Institusjonen må ha faglig basis for å kunne tilby forskerutdanning.”

- ”Institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet.”

Kommentar: For begge programmer savnes en presisering av hvem som utgjør kjernegruppen for PhD. Dette bør gjøres. Samlet har de to søknadene et godt utgangspunkt mht til antall doktorgradskvalifiserte og professorkompetente kolleger innen de fag som skal danne basis. Helse og sosialutdanningen og pedagogikkmiljøet har de sterkeste forskningsmiljøene. Deltakelse i internasjonale nettverk virker spesielt god i pedagogikk. I en søknad om to PhD-programmer under den overordnede betegnelsen Mediert oppvekst, og i forhold til å tilfredstille krav for universitetsstatus, blir det viktig å spesifisere hvem som inngår i kjernegruppen for hvert program. Dette er noe uklart i det nåværende forslaget, og vårt forsøk i Figur 1 på å vise fordelingene blir derfor skjønnsmessig og foreløpig. Men hvis oppstillingen i Figur 1 er noenlunde riktig, vil det være behov for betydelig styrking på professornivå, av feltet ”Visuell kommunikasjon og barn og unges læring”.

- ”Fagmiljøets FoU-virksomhet må dokumenteres.”

Kommentar: Totalt virker dette overbevisende, men FoU-virksomheten bør presiseres sterkere i forhold til hver av de to aktuelle utdanningene. Ellers har fagmiljøene som skal bli basis for PhD graden alle fått strategisk støtte fra Forskningsrådet eller framstår som knutepunkt på andre måter.

- ”Institusjonen må ha tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet.”

Kommentar: Som nevnt tidligere er det i søknaden er det ikke presisert hvem som utgjør kjernegruppen for hver PhD-utdanning. Dette er nødvendig.

- Fagtilsatte tilknyttet doktorgradsstudiet må ha kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav minst 50 % med professorkompetanse.

Kommentar:

"Kompetanseutvikling og identitet"

Totalt har miljøet 11 professorer samt en professor II i følge beskrivelsen på side 9-11. I tabell 1 på side 23 i søknaden vises imidlertid et større antall -16 ordinært ansatte professorer. Inkluderer det sistnevnte også inkluderer andre fag enn de som skal inngå som underlag i forslaget? Uansett antall, det er nå uklart hvordan de faglig ansattes kompetanse bygger opp under de to foreslåtte utdanningene. Dette bør klargjøres for hver PhD utdanning.

"Visuell kommunikasjon og barn og unges læring"

Gitt korrekt fordeling av faglig ansatte, synes det her som om man har behov for å styrke kompetansen med noen professorstillinger.

- Størrelsen på fagmiljøet må være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Kommentar: Totalt virker søknaden godt underbygget på dette punktet for "barn og unges kompetanse utvikling og identitet" men bør underbygges bedre for "visuell kommunikasjon og barn og unges læring".

e) "Den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. Virksomheten må dokumenteres."

Kommentar: Også dette punktet bør presiseres (jfr tidligere kommentarer) slik at en tydeligere dokumenterer virksomheten for hvert av de foreslåtte PhD-felt. Det er viktig at det vises at de spesialiseringer som skal tilbys er godt underbygd i allerede eksisterende forskningsinnsats.

f) "Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, må dokumenteres."

Kommentar: Alle tre basismiljøer har knutepunktfunksjon eller Forskningsrådsstøtte for strategiske programmer, og synes således å oppfylle kriteriet.

g) "Doktorgradsstudiet må ha tilfredsstillende infrastruktur."

- "Doktorgradsstipendiatene må være sikret egnede arbeidsforhold bl.a. kontorplass, utstyr og driftsmidler."

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- "Institusjonens bibliotektenester må ha høyt bibliotekfaglig nivå med moderne teknologi og service."

Kommentar: Det virker som det er god faglig basis for forslaget.

- ”IT-utstyr, programvare, nettverkstilknytning mv. må ha tilstrekkelig omfang og kvalitet.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold når det gjelder IKT, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Doktorgradsstudiet må ha tilgang til tilstrekkelig tekniske og administrative støttetjenester.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode støttetjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad. Generelt bør søknaden, når den skal sendes inn, vise at det foreligger en forpliktelse fra institusjonen til å gi de økonomiske ekstraressurser som skal til for å kunne realisere de foreslåtte programmene.

h) ”Det må foreligge rutiner for sikring og utvikling av kvaliteten i doktorgradsstudiet.”

Kommentar: Det foreligger ingen beskrivelser av kvalitetsikringsrutiner for disse to programmene..

i) ”At dr.gradsstudiet evt. har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning (relasjoner til arbeidsliv/næringsliv, arbeidsmarkedsbehov, næringsstruktur).

Kommentar: De foreslåtte studier har ikke spesielt tung regional relevans, men stor relevans nasjonalt ved at utviklingen av PhD på disse feltene vil videreføre de nasjonale satsinger som allerede er gjort i Lillehammermiljøet. Man kan i denne sammenheng argumentere for at dette siste poenget i seg selv er et eksempel på regional relevans.

Sluttkommentar: Hvis man ønsker å søke om to programmer, innen området ”Mediert kommunikasjon” (istedet for ett og bredere definert program) slik at disse to programmene også skal telle hver for seg i en søknad fra høgskolene om universitetsstatus, blir det viktig å gi spesifiseringer for hvert program i forhold til NOKUTs krav. Hvis man for å oppnå universitetsstatus for høgskolene, ønsker at et studium skal telle som ett program for å møte kravet om minsteantall av PhD-studier, må hvert program tilfredstille NOKUTs krav, noe det dermed blir viktig å vise i søknaden. Når to foreslåtte programmer viser betydelig overlapping (og således delvis kan integreres) er det likevel rimelig å forvente spørsmålet om de er forskjellige nok?

2.3 PhD-utdanning i kultur- og fagdidaktikk ved Høgskolen i Hedmark

Generelle kommentarer

Søknaden gir gjennomgående et godt inntrykk. Med tanke på at en søknad også vil bli vurdert av fagfolk med annen faglig bakgrunn enn forslagsstillerne, på veien fra til godkjenning, synes den å være noe ”vitenskapsintern” i sin innretning og begrepsbruk. Søknaden beskriver utførlig de disiplinære utfordringer og føringer som kan legge grunnlaget for en PhD i fagdidaktikk, og til dels viser man til politiske dokumenter som kan understøtte behovet. Samtidig kommer det ikke klart til uttrykk hva som er det konkrete anvendelsesområdet for kandidater med en doktorgrad på feltet. Hvor skal kandidatene finne jobb i etterkant, hva kan være mulige stillinger? Dette er et spesielt

aktuelt spørsmål for alle doktorgradsprogrammer som lanseres bevisst som nye felt. Søknaden bør drøfte dette. Søknaden antyder gjennom uttrykket ”kulturell diversitet” (s. 3) at PhD-studiet kan ha stor samfunnsmessig betydning. Det vil være en fordel om dette kunne konkretiseres.

Søknaden påstår at forskeropplæringsprogrammet vil ”fullende utdanningsløp som allerede finnes”. Men det er da viktig å tydeliggjøre at det gjelder utdanninger som nå finnes andre steder enn ved Høgskolen - selv om komiteen er klar over at høgskolen har søkt NOKUT om godkjenning av to mastergradsløp med didaktisk profil. Disse to mastergradene vil være en meget sentral forutsetning for en PhD innen feltet da det synes som om det i Norge er en sterk tendens til at studenter rekrutteres internt til doktorgradsprogrammer, og ikke fra andre institusjoner som f.eks. ofte er tilfellet i USA.

Den faglige bredden på PhD-studiet synes å være rimelig god, og burde bidra til at søknaden ikke framstår som veldig spesiell og smal.

Den faglige kjernen i PhD-studiet synes noe uklar. Man indikerer at kultur er tverrfaglig, og at didaktikk er en sosial konstruksjon – men blir det konstruksjonen som blir den faglige kjerne? Man synes mer å være opptatt av å definere området til PhD-studet negativt – ”hva det ikke er” – enn hva det skal være (jmf. s. 4 første avsnitt). Men vi ser også nærhet til mer allmenn pedagogisk forskning uttrykt ved henvisninger til andres drøfting av didaktikkbegrepet (2. avsn., side 4 i forslaget). Komiteen ser også fagdidaktikk fungerer i fellesskap med pedagogikk innen et utdanningsvitenskapelige fakultet på Blindern, at ”Teaching Methods” i ulike fag fungerer som egne avdelinger innen større ”Education” institutter i Storbritannia. Vi ser også slektskap med forslaget fra Lillehammermiljøet vedrørende ”mediert oppvekst” i en del av den fagpedagogiske forskning det vises til som bakgrunn for forslaget.

Ellers framstår forskningsmiljøet bak søknaden som tett sammenvevd og godt integrert, samt med en etablert FoU-virksomhet, selv om dokumentasjonen av denne fra side 15 og utover er forholdsvis dårlig dokumentert (et eksempel er at det ikke er sidetall på publikasjoner som kan gi indikasjoner om omfang). Videre er FoU-publiseringen i liten grad internasjonal. Forfatterne anfører her at didaktikk er et lite populært tema i det fransk/engelske nedslagsfeltet, men hva med f.eks. Tyskland og resten av det kontinentale Europa? Det er grunn til å stille spørsmål om ikke publiseringsmulighetene internasjonalt er bedre enn det fagmiljøet anfører.

Kommentarer i henhold til forskriftene

Komiteens kommentarer er organisert ut fra de enkelte punkter i forskriften, § 3.4, ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud”:

a) ”Det må foreligge doktorgradsreglement.”

Kommentar: Så langt vi kan se mangler et doktorgradsreglement.

b) ”Det må foreligge en studieplan for doktorgradsstudiet”

- ”Doktorgradsstudiet må ha et dekkende navn.”

Kommentar: Betegnelsen ”kultur og fagdidaktikk” synes noe intern. Komitéen oppfatter det som viktig at studietilbudet både har en bred ”inngang” (rekruttering til studiet) og en bred ”utgang” (rekruttering til arbeidsmarkedet).

- ”Planen skal inneholde beskrivelse av opplæringsdelen.”

Kommentar: Planen gir en god beskrivelse av aktuelle kurs.

- ”Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.”

Kommentar: Doktorgradsarbeidet blir satt inn i en sammenheng som det er greit redegjort for. Komitéen ønsker imidlertid at studietilbudet hadde vært satt inn i enda bredere sammenheng, for på den måten å kunne sikre bredde og fleksibilitet over tid.

c) ”Institusjonen må vise at området for doktorgradsstudiet har tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.”

Kommentar: Komitéen er usikker på om det er nok indre sammenheng i det definerte området. Det vises til eksisterende grunnlag på BA og lærerutdanningsnivå i fag som synes ganske ulike. Dybde forutsetter en bedre indre sammenheng. Er kulturbegrepet slik det brukes her avgrenset i forhold til antropologi og pedagogikk mer allment? Hva er ”kulturdidaktikk”? Eksemplene favner over brede biter som ikke synes klart relatert til hverandre (kommunikasjon, kultur og språkfagsdidaktikk, tilpasset opplæring og inkludering av språklige minoriteter, lesopplæring og grunnleggende ferdighet i basisfag, skolens rolle som kulturbærer og estetisk dimensjon i utdanningen).

d) ”Institusjonen må ha faglig basis for å kunne tilby forskerutdanning.”

- ”Institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet.”

Kommentar: Området går på tvers av eksisterende faglige områder - pedagogikk, fagdidaktikk mer allment og musikkpedagogikk. For å sikre tilstrekkelig faglig dybde i slike brede fag, er det en fordel å ha fagmiljøer som klart er sterke nok til å kunne stå som grunnlag for PhD arbeid i hvert av de felt som skal integreres. Vanskelig å se at dette er tilfelle. Også vanskelig å se at ”kulturdidaktikk” allerede er klart etablert som vitenskapelig felt (istedet for aspekter ved arbeider som drives innen andre felt), og at Høgskolen har et tilstrekkelig fundament for å drive området fram som et slikt nytt felt i nasjonal og internasjonal sammenheng. Det legges vekt på sosialkonstruktivisme, poststrukturalisme. Men er ikke slike faglige retninger bedre ivaretatt innen mer bredt definerte områder, der man også har bedre mulighet over tid til å forandre profil på området, etter hvert som faglige retninger skifter?

- ”Fagmiljøets FoU-virksomhet må dokumenteres.”

Kommentar: MA-program i de fag som PhD-studiet skal bygge videre på, er på søknadsstadiet. Videre synes disse spesialitetene å være ganske ulike. Fagmiljøene kunne vært bedre dokumentert. Internasjonal publisering synes svak. Veiledererfaring på

doktorgradsnivå virker også noe begrenset – selv om en viss veilednings- og sensorvirksomhet foregår, ikke minst på MA nivå. Det anbefales at miljøet styrker sin aktivitet i forhold til denne virksomheten med tanke på en endelig søknad til NOKUT.

- ”Institusjonen må ha tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet.”

Kommentar: Miljøet er ikke der i dag, men skisserer en faglig oppbygging vesentlig gjennom intern kompetanseoppbygging.

- Fagtilsatte tilknyttet doktorgradsstudiet må ha kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav minst 50 % med professorkompetanse.

Kommentar: Miljøet er ikke der i dag, men skisserer en faglig oppbygging vesentlig gjennom internt kompetanseoppbygging.

- Størrelsen på fagmiljøet må være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Kommentar: Doktorgradens faglige profil synes noe uklar, det er derfor vanskelig å vurdere hvor sterk sammenhengen er.

e) ”Den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. Virksomheten må dokumenteres.”

Kommentar: Det er klart en virksomhet som bygger opp under doktorgradsstudiet, spørsmålet er snarere om denne virksomheten er omfattende nok.

f) ”Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, må dokumenteres.”

Kommentar: Enkeltpersoner har gode nasjonale nettverk, mens andre har svakere nettverk. Den mottatte dokumentasjonen kan gi inntrykk av at ingen synes å ha sterke internasjonale nettverk på det nye spesialfeltet de ønsker å dyrke fram. Samtidig kan den mottatte skissen underkommunisere den knutepunktserfaring som finnes. Fra kommentarer på det første utkast til den herværende rapporten, forstår vi det slik at Norskseksjonen blant annet har delt et nasjonalt knutepunktsansvar og vært tilknyttet nettverkskoordinering og kompetanseutvikling. Miljøet bak søknaden deltar også i relevante strategiske høyskoleprogrammer som har sin base ved andre institusjoner (lærerutdanning og flerkulturell nasjonsbygging, kunstfagdidaktikk). Det er viktig at den rolle som miljøet har spilt/spiller i slike nettverk blir presisert i dokumentasjonen.

g) ”Doktorgradsstudiet må ha tilfredsstillende infrastruktur.”

- ”Doktorgradsstipendiatene må være sikret egnede arbeidsforhold bl.a. kontorplass, utstyr og driftsmidler.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Institusjonens bibliotek tjenester må ha høyt bibliotekfaglig nivå med moderne teknologi og service.”

Kommentar: Det virker som om bibliotek tjenestene bør styrkes på det aktuelle feltet.

- ”IT-utstyr, programvare, nettverkstilknytning mv. må ha tilstrekkelig omfang og kvalitet.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold når det gjelder IKT, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Doktorgradsstudiet må ha tilgang til tilstrekkelig tekniske og administrative støttetjenester.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode støttetjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

h) ”Det må foreligge rutiner for sikring og utvikling av kvaliteten i doktorgradsstudiet.”

Kommentar: Det foreligger ingen beskrivelser av kvalitetssikringsrutiner.

i) ”At dr.gradsstudiet evt. har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning (relasjoner til arbeidsliv/næringsliv, arbeidsmarkedsbehov, næringsstruktur).

Kommentar: Området er spesielt i regional sammenheng. Kan hevdes å ha nasjonal betydning hvis man tillegger den fagretning som vektlegges varig vitenskapelig betydning.

2.4 PhD-utdanning i innovativ forvaltning ved Høgskolen i Lillehammer

Generelle kommentarer

Komitéen finner ideen om et studium knyttet til ”omstilling av offentlig sektor i et regionalt perspektiv” som interessant, og et slikt PhD-studium bør både ha regional relevans og nasjonal betydning. Den samfunnsmessige begrunnelsen bak en slik PhD-utdanning er troverdig. Innretningen på søknaden antyder også en viss faglig bredde, der ulike mastergrader kan tenkes som grunnlag for opptak. Dette kan bidra til å sikre rekruttering av det nødvendige antall kandidater. Miljøet har også tung formell kompetanse, men faglige spesialiseringer som kan støtte opp under søknaden er i liten grad dokumenterte (tvert om antyder publiseringslisten en svært stor faglig spredning).

Et viktig utgangspunkt for den foreslåtte PhD-utdanningen er at ”forvaltning og næringsliv virker best i et samspill”, og vi går ut i fra at betegnelsen ”innovativ forvaltning” er et forsøk på å fange dette samspillet. På tross av dette leser komitéen forslaget på en slik måte at tyngdepunktet kan knyttes til det bredere begrepet ”offentlig forvaltning”. Hvis fagmiljøet finner at dette i liten grad fanger miljøets intensjoner, er det viktig at man orienterer PhD-utdanningen klarere enn det som idag er tilfelle. Konkurransen mellom utdanningsinstitusjonene i Norge innen det fagfelt som antydes er også stor, og en utfordring som det er viktig å drøfte nærmere i det videre planarbeidet er derfor den faglige grenseoppgangen til de andre fagmiljøene. Vi er klar over at

”Innovativ forvaltning” kan være et forsøk på en slik grenseoppgang, men vi finner denne grenseoppgangen for intern og uttydelig slik den idag er beskrevet.

Kommentarer i henhold til forskriftene

Komitéens kommentarer er organisert ut fra de enkelte punkter i forskriften, § 3.4, ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud”:

a) ”Det må foreligge doktorgradsreglement.”

Kommentar: Det er ikke redegjort mer konkret for et aktuelt reglement, men det vises til at et slikt reglement vil bli etablert.

b) ”Det må foreligge en studieplan for doktorgradstudiet”

- ”Doktorgradsstudiet må ha et dekkende navn.”

Kommentar: Tittelen er en arbeidstitel og skal favne om to ulike spesialiseringer: a) ”Regionale endringsprosesser” og b) ”Velferd som politikk og forvaltning”. Komitéen oppfatter det som viktig at studietilbudet både har en bred ”inngang” (rekruttering til studiet) og en bred ”utgang” (rekruttering til arbeidsmarkedet). Uansett kan det være grunn til å fraråde bruk av betegnelser som er mer motepregede, og således lite robuste og levedyktige over tid.

- ”Planen skal inneholde beskrivelse av opplæringsdelen.”

Kommentar: Planen er på det nåværende stadium skissepreget. Ulike alternativer for opplæringsdelen størrelse drøftes uten at det kokkluderes på det nåværende tidspunkt.

- ”Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.”

Kommentar: Opplæringsdelens fordypningsalternativer er beskrevet med det mål å gi retning på det faglige innholdet. Det vises til et eksisterende mastergradstilbud, et tilbud til vurdering hos NOKUT og tre planlagte søknader. I tillegg kommer hovedfagstilbudet i samfunnsplanledgging, som er under avvikling, men hvor studentene vil kunne inngå i rekrutteringsgrunnlaget. Forbindelsen mellom disse de nevnte tilbudene og ”Innovativ forvaltning” bør tydeliggjøres mer. Videre vil vi reise spørsmål ved om ”Re-regulering og regimeendring” er bredt nok som obligatorisk emne?

c) ”Institusjonen må vise at området for doktorgradsstudiet har tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.”

Kommentar: Bredde godt sannsynliggjort, men vanskeligere å se faglig dybde og indre faglig sammenheng. Det er mulig at dette er til stede, men det trengs i hvert fall en sterkere argumentasjon. Det faglige fundament for utydelig i denne søknaden, et konsept for doktorgradstemaet mangler. ”Samspillet mellom næringer og forvaltning” synes å være for snevert som faglig fundament for innovativ forvaltning. Forbindelsen til eksisterende ”fag” eller alternativt at en her har å gjøre med et nytt ”faglig” felt, er uklart beskrevet. En kan tenke tradisjonelt på fag som disipliner. Eller man kan anse fag som mer fleksible og skiftende grupperinger av kunnskap med tilknyttede nettverk. Men også

i det siste tilfelle må en ha en korpus av teori og metode, og ikke minst av virksomhet, som er større og mer stabil enn bare dette doktorgradsinitiativet. Slikt kan tydeliggjøres i et konsept som argumenterer for at feltet strekker til som ”fag”. Dette er særlig sterkt nødvendig når en snakker om felt som skal tuftes på flere fag. Det kan nok være at innen samfunnsvitenskap er det betydelig overlapping i ”stoff” og nettverk mellom beslektede fag. Dette gjør ”flerfaglighet” lettere, men det gjør ikke behovet for faglighet mindre. Vanskelig å se hva det faglige fundament er i dette tilfelle.

d) ”Institusjonen må ha faglig basis for å kunne tilby forskerutdanning.”

- ”Institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet.”

Kommentar: I søknaden er det ikke presisert hvem som utgjør kjernegruppen for PhD-studiet, dette bør gjøres.

- ”Fagmiljøets FoU-virksomhet må dokumenteres.”

Kommentar: Betydelig bedre dokumentert fagmiljø er nødvendig, det er i denne sammenheng viktig at fagmiljøets FoU-virksomhet bygger opp under forslaget. Det er også spørsmål her, som for andre forslag, om en lettere kunne vise til tilstrekkelig fagmiljø ved å samarbeide mellom de høyskolene det her gjelder, noe som vil kreve grundigere forberedelser (og trolig mer kontakt før en samles om felles initiativ). Hele 9 professorer er med, men det er vanskelig å vurdere relevansen av den kompetanse som de fast ansatte har.

- ”Institusjonen må ha tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet.”

Kommentar: Det er for vanskelig å vurdere denne sammenhengen. En trenger for hver professor som nevnes som del av miljøet, en beskrivelse av hvordan den enkeltes kompetanse kan knyttes opp mot det foreslåtte doktorgradsfelt. Men før dette blir mulig, er det nødvendig med et klargjøring av selve det tematiske konsept for graden.

- Fagtilsatte tilknyttet doktorgradsstudiet må ha kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav minst 50 % med professorkompetanse.

Kommentar: Virker sannsynlig, men faglig kompetanse må relateres sterkere til det planlagte tilbudet.

- Størrelsen på fagmiljøet må være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Kommentar: Virker sannsynlig, men relasjonen må dokumenteres bedre.

e) ”Den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. Virksomheten må dokumenteres.”

Kommentar: Virker sannsynlig, men relasjonen må dokumenteres bedre.

f) ”Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, må dokumenteres.”

Kommentar: Nettverk nevnes summarisk, det er nødvendig å tydeliggjøre relevansen til det foreslåtte studietilbudet.

g) ”Doktorgradsstudiet må ha tilfredsstillende infrastruktur.”

- ”Doktorgradsstipendiatene må være sikret egnede arbeidsforhold bl.a. kontorplass, utstyr og driftsmidler.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Institusjonens bibliotekstjenester må ha høyt bibliotekfaglig nivå med moderne teknologi og service.”

Kommentar: Det virker som om bibliotekstjenestene er gode, men hvor stort er litteraturtilfanget ved biblioteket i ”innovativ forvaltning”?

- ”IT-utstyr, programvare, nettverkstilknytning mv. må ha tilstrekkelig omfang og kvalitet.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold når det gjelder IKT, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Doktorgradsstudiet må ha tilgang til tilstrekkelig tekniske og administrative støttetjenester.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode støttetjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

h) ”Det må foreligge rutiner for sikring og utvikling av kvaliteten i doktorgradsstudiet.”

Kommentar: Det foreligger ingen beskrivelser av kvalitetsikringsrutiner, men vises til at dette vil komme.

i) ”At dr.gradsstudiet evt. har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning (relasjoner til arbeidsliv/næringsliv, arbeidsmarkedsbehov, næringsstruktur).

Kommentar: Regional relevans er synliggjort både for Innlandet og for regional utvikling generelt.

2.5 PhD-utdanning i medieteknikk ved Høgskolen i Gjøvik

Generelle kommentarer

Søknaden gir umiddelbart et ryddig og solid inntrykk. Den er også preget av et klart syn på miljøets faglige egenart og dets styrke. Det medietekniske miljøet er, som det står i søknaden, et resultat av en ”*bevisst satsning fra høgskolens side i oppbygging av nasjonal kompetanse innen grafisk teknologi og produksjon og i kombinasjon av denne kompetansen med en solid datateknisk kompetanse.*”

Innen det medietekniske fagmiljøet er det virksomheten i fargevitenskap som står sentralt og som utgjør den dominerende faglige aktivitet. Det er godt gjort i søknaden at miljøet skårer høyt når det gjelder antall publikasjoner, eksterne prosjekter og oppnådde resultater. Miljøet er ledende nasjonalt, har godt internasjonalt omdømme og er innvevd i et utbredt nettverk. Beskrivelsen av oppbyggingen på nye og tilstøtende felter er preget av realisme og ærlighet.

Miljøet synes å være aktivt og i en oppbyggingsfase preget av mange eksterne prosjekter for nasjonale oppdragsgivere. Dette har hatt betydning for FoU-virksomheten som synes å være lite utviklet. Søknaden antyder nærmest at PhD-studiet skal styrke fagmiljøet, og ikke omvendt... (s. 6). Ser man på den faglige staben er den svært sårbar, men et lite innslag av toppkompetanse, som i tillegg står for broparten av alle internasjonale publiseringer i fagmiljøet. Den faglige innsatsen til staben synes derfor å være sterkt skjevfordelt. Man bør derfor klargjøre hvordan man vil styrke eget fagmiljø, enten det er ved intern kompetanseheving, nyrekruttering, samarbeid med nasjonale og internasjonale miljøer samt strategisk bruk av II-stillinger.

I søknaden er det uttrykt en viss frykt for sviktende rekrutteringsgrunnlag. Denne frykten forsterkes ved at samarbeidet med KTH forutsetter at MA-studiet i medieteknikk fører fram til en sivilingeniørutdanning og at opptaket derfor må begrenses til studenter med en ingeniørutdanning. Det er vanskelig å forstå logikken bak denne bestemmelsen. Søknaden peker imidlertid også på det positive i at man kan rekruttere til doktorutdanningen fra en rekke andre norske og utenlandske MA-studier. Man hevder i søknaden at et slikt studium vil være internasjonalt interessant, men hvor er den nasjonale basis? Et bredere studium kunne kanskje bidra til å øke rekrutteringspotensialet?

Søknaden er godt begrunnet sett i et samfunnsmessig perspektiv. Den nasjonale betydningen synes bedre begrunnet enn den regionale. Yrkesrettingen av studiet synes likevel å være veldig spesialisert, men kan forsvares siden studiet synes å være det eneste i sitt slag i Norge.

Helhetsinntrykket er at de har et stykke igjen før de har et sterkt nok miljø både med hensyn på vitenskapelige personale og studentrekruttering til å kunne ha et bærekraftig doktorgradsprogram. Planene for opplæring er også for skissemessige.

Kommentarer i henhold til forskriftene

Komitéens kommentarer er organisert ut fra de enkelte punkter i forskriften, § 3.4, ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud”:

a) ”Det må foreligge doktorgradsreglement.”

Kommentar: Det er ikke redegjort mer konkret for et aktuelt reglement.

b) ”Det må foreligge en studieplan for doktorgradsstudiet”

- ”Doktorgradsstudiet må ha et dekkende navn.”

Kommentar: Navnet ”Medieteknikk” virker dekkende og burde kommunisere godt både innad og utad.

- ”Planen skal inneholde beskrivelse av opplæringsdelen.”

Kommentar: Studieplanen virker skissemessig og bør gjennomarbeides. F.eks. er det uklart om etikkfaget er slik definert at det blir knyttet nok opp til studiets innhold. Vitenskapsteori, matematiske metoder, etikk, læring og e-læring er eksempler som krever ytterligere bearbeiding.

- ”Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.”

Kommentar: Det virker som spesialiseringen er unødvendig smal, komitéen vil anbefale at studiet settes inn i en bredere sammenheng. Her vil vi minne om tidligere kommentarer om at et PhD-felt bør bygges så bredt som mulig innen de faglige rammer som er tilstede i det enkelte miljø, eller gjennom et samarbeid mellom ulike miljø.

c) ”Institusjonen må vise at området for doktorgradsstudiet har tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.”

Kommentar: Studietilbudet har en viss bredde, men uklar dypde og indre faglig sammenheng. Dette bør klargjøres i det videre arbeidet.

d) ”Institusjonen må ha faglig basis for å kunne tilby forskerutdanning.”

- ”Institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet.”

Kommentar: Det virker som Gjøvik har et aktivt miljø på både fargevitenskap og ePresence.

- ”Fagmiljøets FoU-virksomhet må dokumenteres.”

Kommentar: Det er en voksende produksjon knyttet til doktorgradsstipendiater, men bare en professor og to som kvalifiserer seg til professor. Miljøet publiserer internasjonalt, men har enda større potensiale, ikke minst i forhold til de mange papers som publiseres som ”conference proceedings”, der mange artikler burde være kandidater til publisering i ordinære peer review tidsskrift. Videre er opptaket til MA-studiet beskjedent og

utviklingen over tid har ikke vært positiv. Alt i alt virker det som miljøet har et klart potensiale, men at det ennå vil ta noen år før FoU-produksjonen er bred og omfattende nok.

- ”Institusjonen må ha tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet.”

Kommentar: Miljøet er nært knyttet opp til gradens profil. Men som nevnt tyder mye på at gradens profil er unødvendig smal.

- Fagtilsatte tilknyttet doktorgradsstudiet må ha kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav minst 50 % med professorkompetanse.

Kommentar: Dette kravet er ennå ikke tilfredsstillt.

- Størrelsen på fagmiljøet må være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Kommentar: Indre faglig sammenheng og faglig størrelse på hvert område bør tydeliggjøres.

e) ”Den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. Virksomheten må dokumenteres.”

Kommentar: Det virker som om at den faglige virksomheten bygger godt opp om det planlagte doktorgradsstudiet.

f) ”Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, må dokumenteres.”

Kommentar: Det vises til flere internasjonale prosjekter.

g) ”Doktorgradsstudiet må ha tilfredsstillende infrastruktur.”

- ”Doktorgradsstipendiatene må være sikret egnede arbeidsforhold bl.a. kontorplass, utstyr og driftsmidler.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold, laboratoriefasilitetene bør tydeliggjøres.

- ”Institusjonens bibliotektenester må ha høyt bibliotekfaglig nivå med moderne teknologi og service.”

Kommentar: Høgskolen synes å ha svært liten samling bøker i medieteknikk (450 i bibl). Hvis andre kilder er vel så interessante, bør dette synliggjøres i søknaden.

- ”IT-utstyr, programvare, nettverkstilknytning mv. må ha tilstrekkelig omfang og kvalitet.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold når det gjelder IKT, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Doktorgradsstudiet må ha tilgang til tilstrekkelig tekniske og administrative støttetjenester.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode støttetjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

h) ”Det må foreligge rutiner for sikring og utvikling av kvaliteten i doktorgradsstudiet.”

Kommentar: Det vises til kvalitetsystem godkjent av NOKUT høsten 2004.

i) ”At dr.gradsstudiet evt. har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning (relasjoner til arbeidsliv/næringsliv, arbeidsmarkedsbehov, næringsstruktur).

Kommentar: Det pekes på en rekke opplevelsbaserte bedrifter, spesielle arrangementer samt Oppland Arbeiderblad som brukere av satsing på området. Dette kan være et godt utgangspunkt, men kanskje noe lite for alene å begrunne en slik satsing. Et annet perspektiv på regional relevans er imidlertid nærheten i Lillehammer og mediemiljøet der. For øvrig pekes det på at studiet vil være det eneste i sitt slag i Norge noe som burde styrke den nasjonale betydning.

2.6 PhD-utdanning i informasjonssikkerhet ved Høgskolen i Gjøvik

Generelle kommentarer

Søknaden gir et ryddig og solid inntrykk. Informasjonssikkerhet er et område av stor betydning med et klart behov for en doktorgradsutdanning. Det sentrale miljøet bak søknaden er ungt, men har raskt utviklet seg til et tungt fagmiljø. Høgskolen har vedtatt at informasjonssikkerhet skal være et framtidig satsingsområde, og Forskningsrådet har gitt tilsagn om et nytt prosjekt. Det er derfor grunn til å tro at miljøet vil vokse.

Søknaden klargjør at doktorgradsutdanningen vil ha et særpreg ved at den fokuserer på hvordan ulike sikkerhetstiltak kan sammenlignes. Utdanningen vil derfor være rettet mot å få fram kunnskap som gjør brukeren av sikkerhetssystemer bedre i stand til å dømme om hvilket system som er best egnet. Fagområdet får dermed et bredt perspektiv hvor både menneskelige og organisatoriske forhold må regnes med. Utkastet til studieplan er rimeligvis preget av dette.

Søknaden er god på å tydeliggjøre den samfunnsmessige betydningen av et PhD-studie på feltet, og etablerer klare forbindelseslinjer til kriteriene regional relevans/nasjonal betydning. Samtidig synes man ikke alene om å ha ambisjoner om å tilby informasjonssikkerhet som ”nytt” studium, og grenseoppgangen til eksisterende studier er noe uklar. Hva som er det unike med det PhD-studium som tenkes opprettet i Gjøvik bør klarere fram (jfr avsnittet s. 6).

Miljøet rundt informasjonssikkerhet er bredere og samlet sett tyngre enn miljøet i medieteknikk, men det viktige er at hvis begge doktorgradsutdanninger blir opprettet, så vil de være til gjensidig støtte for hverandre.

Studiet synes innrettet slik at det kan rekruttere fra ulike fagfelt og utdanninger (fra informatikk til elektrofag), noe som er en styrke ved søknaden, og andelen engelskspråklige mastergrader innlevert i 2004 antyder en internasjonal profil og orientering hos studentene.

Kommentarer i henhold til forskriftene

Komiteéns kommentarer er organisert ut fra de enkelte punkter i forskriften, § 3.4, ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud”:

a) ”Det må foreligge doktorgradsreglement.”

Kommentar: Det er ikke redegjort mer konkret for et aktuelt reglement, men vi antar at et slikt reglement vil bli etablert.

b) ”Det må foreligge en studieplan for doktorgradsstudiet”

- ”Doktorgradsstudiet må ha et dekkende navn.”

Kommentar: Navnet ”Informasjonssikkerhet” virker dekkende og burde kommunisere godt både innad og utad.

- ”Planen skal inneholde beskrivelse av opplæringsdelen.”

Kommentar: Studiets opplæringsdel er meget knapt beskrevet, der ikke minst sammenhengen mellom enkeltdelene bør tydeliggjøres. Beskrivelsen er praktisk orientert, men virker noe elementær etter betegnelsene å dømme. Det er også for lite refleksjon om innholdet i etikk og pedagogikk og læring som deler av det hele.

- ”Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.”

Kommentar: Ved hjelp fagmiljøer i og utenfor innlandshøgskolene har miljøet sannsynliggjort at stipendiatene får satt sitt arbeid inn i en bred faglig sammenheng.

c) ”Institusjonen må vise at området for doktorgradsstudiet har tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.”

Kommentar: Feltet har avgjort stor relevans, nasjonalt som internasjonalt. Men er det bredt nok til å være et egnet grunnlag for en doktorgrad? Beskrivelsen er ellers praktisk rettet og har for liten faglig spesifisering.

d) ”Institusjonen må ha faglig basis for å kunne tilby forskerutdanning.”

- ”Institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet.”

Kommentar: Miljøet er ungt og lite, men er i en aktiv rekrutteringsfase. De har MA på feltet. God økonomisk støtte fra næringsliv i etableringsfasen.

- ”Fagmiljøets FoU-virksomhet må dokumenteres.”

Kommentar: Fagmiljøet synes å ha gode og etablerte regionale og nasjonale/internasjonale kontakter, men ser man på FoU-aktiviteten så synliggjøres det at det er de to nyansatte som står for majoriteten av publiseringen. Fagmiljøet bør som helhet styrke sin internasjonale publiseringsvirksomhet. Et kjennetegn ved miljøet er også at det består av professorer og stipendiater, men få i mellomposisjon. Det betyr at ekstern rekruttering, på kort sikt, er den eneste veien til å styrke fagmiljøet.

- ”Institusjonen må ha tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet.”

Kommentar: Miljøet er nært knyttet opp til gradens profil. Men som nevnt tyder mye på at gradens profil er unødvendig smal.

- Fagtilsatte tilknyttet doktorgradsstudiet må ha kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav minst 50 % med professorkompetanse.

Kommentar: Med den planlagte rekruttering ser det ut til at miljøet vil tilfredstille dette kravet.

- Størrelsen på fagmiljøet må være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Kommentar: Indre faglig sammenheng og faglig størrelse på hvert område bør tydeliggjøres.

e) ”Den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. Virksomheten må dokumenteres.”

Kommentar: Det virker som at den faglige virksomheten bygger godt opp om det planlagte doktorgradsstudiet.

f) ”Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, må dokumenteres.”

Kommentar: Fagmiljøet i informasjonssikkerhet deltar i flere internasjonale nettverk og mange nasjonale. Den brede kontakten til brukermiljøer i næringsliv, offentlig forvaltning og utdanningsinstitusjoner er spesielt god.

g) ”Doktorgradsstudiet må ha tilfredsstillende infrastruktur.”

- ”Doktorgradsstipendiatene må være sikret egnede arbeidsforhold bl.a. kontorplass, utstyr og driftsmidler.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold, laboratoriefasilitetene bør tydeliggjøres.

- ”Institusjonens bibliotekjenester må ha høyt bibliotekfaglig nivå med moderne teknologi og service.”

Kommentar: Biblioteket er begrenset. Hvis andre kilder er vel så interessante, bør dette synliggjøres i søknaden.

- ”IT-utstyr, programvare, nettverkstilknytning mv. må ha tilstrekkelig omfang og kvalitet.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold når det gjelder IKT, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Doktorgradsstudiet må ha tilgang til tilstrekkelig tekniske og administrative støttetjenester.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode støttetjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

h) ”Det må foreligge rutiner for sikring og utvikling av kvaliteten i doktorgradsstudiet.”

Kommentar: Det vises til kvalitetsystem godkjent av NOKUT høsten 2004.

i) ”At dr.gradsstudiet evt. har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning (relasjoner til arbeidsliv/næringsliv, arbeidsmarkedsbehov, næringsstruktur).

Kommentar: Nasjonal betydning må være viktigere for et slikt område, enn det spesielt regionale. Der er imidlertid flere andre aktører på banen.

2.7 PhD-utdanning i anvendt økologi ved Høgskolen i Hedmark

Generelle kommentarer

Søknaden er interessant i det den viser ambisjonene hos et ungt (jfr s. 11 der faglig stab er beskrevet) og ambisiøst miljø med et velutviklet internasjonalt kontaktnett. Studiets innretning (anvendt økologi) knytter an forbindelseslinjer til kriterier som regional relevans og nasjonal betydning. Både tidshorizonten og tidsplanleggingen imponerer. Miljøet har en betydelig faglig produksjon og mange eksternt finansierte forskningsprosjekter. De ansatte deltar også i mange nettverk både nasjonalt og internasjonalt. Avdelingen for skog- og utmarksfag har utviklet seg til å bli blant landets fremste. Gjennom sin anvendbare tilnærming har miljøet også skaffet seg en egen profil som skiller det fra andre fagmiljøer i økologi. Lærene har også veiledet studenter og stipendiater fra andre institusjoner.

Samtidig virker miljøet - slik det er beskrevet i søknaden - sårbart i kraft av sin størrelse, lokalisering og rekrutteringsgrunnlag. At kursene i opplæringsdelen av studiet er tenkt lagt til andre institusjoner kan sees som et uttrykk for ønsket om å utnytte sitt kontaktnett (internasjonalisere), men kan også leses som mangel på faglig kapasitet inne alle de områder som studiet er tenkt å dekke (Miljøet sier imidlertid i kommentarer til denne rapporten, at slik praksis ikke er uvanlig innen feltet økologi i Norge idag - at det er vanskelig å finne doktorgradskurs i landet for å dekke opplæringsdelen).

FoU-virksomheten i miljøet er betydelig, og internasjonalt rettet. Publikasjonslisten antyder også at store deler av staben er aktiv i FoU-virksomhet, og at dette ikke er konsentrert om noen få personer.

Høgskolen beskriver planene for oppbyggingen av en doktorgradsutdanning i anvendt økologi og understreker at det vil ta tid, men samtidig formidler de at de vil lykkes. De har et godt fundament, en lovende plan og tydeligvis en evne til å gjennomføre prosjekter. Til tross for at de ikke har egen MA ennå, og bare en med professorkompetanse, virker dette som en plan som har bra sjanser til å kunne bli realisert.

Kommentarer i henhold til forskriftene

Komitéens kommentarer er organisert ut fra de enkelte punkter i forskriften, § 3.4, ”Standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud”:

a) ”Det må foreligge doktorgradsreglement.”

Kommentar: Det er utarbeidet et forslag til reglement med basis i universitetet i Tromsø sitt reglement for PhD i realfag. Uten å gå inn i detaljene i reglementet finner vi det fornuftig å bruke denne typen forbilder blant andre relevante studietilbud.

b) ”Det må foreligge en studieplan for doktorgradsstudiet”

- ”Doktorgradsstudiet må ha et dekkende navn.”

Kommentar: Anvendt økologi dekker godt med vekt på effekter, utnytting og overvåking.

- ”Planen skal inneholde beskrivelse av opplæringsdelen.”

Kommentar: Det er laget et forslag til studieplan hvor avdelingen vil utvikle ett eller noen få avanserte emner, mens studentene må ta andre kurs ved andre samarbeidende institusjoner. Enkelte egne kurstilbud er også planlagt som internasjonale forskerkurs med en viss regelmessighet. Denne modellen skulle passe godt for et godt samkjørt fagmiljø med et omfattende nasjonalt og internasjonalt nettverk. Pedagogisk er planen gjennomtenkt.

- ”Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.”

Kommentar: Den modellen avdelingen har valgt skulle sikre at stipendiatene får satt doktorgradsarbeidet inn i en bred faglig og ikke minst anvendt sammenheng.

c) ”Institusjonen må vise at området for doktorgradsstudiet har tilstrekkelig faglig bredde og dybde og indre faglig sammenheng.”

Kommentar: Den indre faglige sammenhengen er tydeliggjort gjennom god oppfølging av vektleggingen på anvendt økologi. Dette videreføres gjennom god faglig bredde og dypde.

d) ”Institusjonen må ha faglig basis for å kunne tilby forskerutdanning.”

- ”Institusjonen må ha et aktivt og stabilt forskningsmiljø med god faglig bredde på et internasjonalt nivå innenfor det aktuelle fagområdet.”

Kommentar: Miljøet har ennå ikke MA-program, men de vil søke om dette. Tenker seg oppstart av PhD i 2010, etter å ha uteksaminert MA-studenter i 2 år. Det er noe kort tid, med mindre de har sterke faglige kvalifikasjoner. Nå har de bachelorgrads-utdanning pluss korte kurs. 1 av 6 i kjernegruppen har professorkompetanse. Akter å ansette tre. Veileder i dag studenter fra NLH, UiT, UiO, NTNU, Umeå, tilsammen 8 masterstudenter eksternt. De har 4 stipendiater. Viser til god ekstern vurdering. Uklart om norske økologistudier ikke er anvendte? Hvordan vil det foreslåtte studiet posisjoneres i forhold til de som finnes fra før?

- ”Fagmiljøets FoU-virksomhet må dokumenteres.”

Kommentar: Nivåmessig er det bare en med professorkompetanse, men han har publisert et stort antall artikler internasjonalt. Betydelig omsetning i eksternt finansierte prosjekter.

- ”Institusjonen må ha tilsatte i hovedstilling med kompetanse innenfor det som internasjonalt regnes som kjerneområder innenfor det aktuelle doktorgradsområdet.”

Kommentar: Institusjonen har per i dag to tilsatte som må kunne regnes på internasjonalt nivå innenfor anvendt økologi (den ene arbeider mot professorkompetanse). I tillegg har miljøet flere unge forskere som vil kunne komme opp på internasjonalt nivå innenfor en femårs periode. Videre har miljøet knyttet til seg flere sentrale nasjonale forskere gjennom II-stillinger. Mye tyder på at disse vil være med å sikre miljøet en bred kontaktflate innenfor anvendt økologi. Vi tror det er viktig å understreke dette forholdet ytterligere og at det også framover bør være en strategi som miljøet bør utnytte.

- Fagtilsatte tilknyttet doktorgradsstudiet må ha kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav minst 50 % med professorkompetanse.

Kommentar: Er ikke der ennå.

- Størrelsen på fagmiljøet må være tilpasset den undervisning, veiledning og forskning som må utføres for å videreutvikle studiet og sikre den faglige kvaliteten.

Kommentar: Samtidig som miljøet er lite, så virker det sannsynlig at miljøet vil kunne utvikle et doktorgradstilbud som fyller en nisje i det nasjonale utdanningssystemet, sammen med samarbeidende miljøer.

e) ”Den faglige virksomheten ved institusjonen må bygge opp om doktorgradsstudiet. Virksomheten må dokumenteres.”

Kommentar: Den faglige virksomheten bygger godt opp om anvendt økologi. Ekstern interesse fra naturforvaltning er dokumentert gjennom deres forskning.

f) ”Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevant for doktorgradsstudiet, må dokumenteres.”

Kommentar: Fagmiljøet har et nettverk som delvis er personbasert, delvis basert på ulike samarbeidsavtaler.

g) ”Doktorgradsstudiet må ha tilfredsstillende infrastruktur.”

- ”Doktorgradsstipendiatene må være sikret egnede arbeidsforhold bl.a. kontorplass, utstyr og driftsmidler.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode arbeidsforhold.

- ”Institusjonens bibliotekstjenester må ha høyt bibliotekfaglig nivå med moderne teknologi og service.”

Kommentar: De beskriver fysisk infrastruktur. Biblioteket må vel være noe begrenset, gitt institusjonens studentprofil og størrelse. I hvilken grad kan ulike former for samarbeid kompensere for dette?

- ”IT-utstyr, programvare, nettverkstilknytning mv. må ha tilstrekkelig omfang og kvalitet.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode IKT-tjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

- ”Doktorgradsstudiet må ha tilgang til tilstrekkelig tekniske og administrative støttetjenester.”

Kommentar: Vi antar at doktorgradsstipendiatene vil bli tilbudt gode støttetjenester, men dette bør presiseres sterkere i en ferdig søknad.

h) ”Det må foreligge rutiner for sikring og utvikling av kvaliteten i doktorgradsstudiet.”

Kommentar: Høgskolen i Hedmark har utviklet et kvalitetsikringssystem som er under evaluering av NOKUT.

i) ”At dr.gradsstudiet evt. har regional relevans samtidig som det også har nasjonal betydning (relasjoner til arbeidsliv/næringsliv, arbeidsmarkedsbehov, næringsstruktur).

Kommentar: I tillegg til det faglige nettverket, har fagmiljøet et godt utbygd nettverk innenfor forvaltningen. Den regionale relevansen skulle være godt sikret.

3. Faglige og organisatoriske utfordringer fremover

Som antydnet i det foregående, har de søknader som NIFU STEP har vurdert mange styrker, både i forhold til faglig nytenkning, sett i lys av samfunnsutviklingen generelt og i forhold til regional relevans. Som tabell 1 antyder er også de ulike fagmiljøene på ulike utviklingsstadier. Noen har etablerte og tunge fagpersoner å trekke på, samt etablerte mastergrader som kan fungere som rekrutteringsgrunnlag for en fremtidig PhD. Andre fagmiljøer trenger både styrking av fagmiljøet og egne utdanningsprogrammer på masternivå før en PhD-utdanning er aktuell. Gitt de skisser som er utgangspunktet for NIFU STEPs vurdering, synes det likevel å være endel fellesnevner for søknadene som trenger en nærmere diskusjon internt ved høyskolene før søknadene videreutvikles ytterligere. I dette kapitlet skal fire slike utfordringer skisseres.

3.1 *Er PhD-programmene tilstrekkelig forskjellige i forhold til NOKUT-kriteriene?*

Det er en forholdsvis kjent sak at en utdanningsinstitusjon trenger fire PhD-programmer for å søke om universitetsstatus. Imidlertid sier de nasjonale kriteriene lite om hvor nære ulike PhD-programmer kan være hverandre, men fremdeles regnes som to ulike PhD-programmer. Hittil er forholdsvis få PhD-programmer blitt godkjent, og siden godkjenningsprosessen også er avhengig av faglig skjønn, er det ikke enkelt å analysere seg frem til et godt svar på dette spørsmålet. Man har uten tvil sett at forholdsvis smale PhD-program har blitt godkjent, men spørsmålet er likevel om denne praksis allerede kan aksepteres som nasjonal ”standard”. Utfordringen for enkelte av de PhD-programmene som er vurdert i dette notatet er derfor om de vil oppfattes som brede nok i forhold til den praksis som NOKUT er i ferd med å utarbeide.

Det er ulike måter å inndele fag og disipliner på, men en forholdsvis akseptert kategorisering i Norge er den faginndeling som Universitets- og høyskolerådet har utarbeidet. Det er selvsagt ikke slik at en slik kategorisering bør aksepteres som en fast standard, der mulighetene for endring og utvikling ikke er tilstede. Faglig utvikling finner sted uavhengig av slike ”standarder”, og bør også gjøre det. Samtidig kan det være vanskeligere å få faglig aksept for nye former for faglig spesialisering – spesielt når dette gjelder en akkrediteringsprosess som i utgangspunktet bygger på etablerte faglige tradisjoner.

Det kan derfor være hensiktsmessig for miljøene bak PhD-programmene som er vurdert i dette notatet å se hvorvidt de faller innunder, eller på hvilken måte de forholder seg til den faginndeling som Universitets- og høyskolerådet har foretatt. Universitets- og høyskolerådets inndeling er forholdsvis detaljert, der ulike former for spesialisering aksepteres som egne faglige kategorier. Noen av miljøene vil her kunne finne sin ”nisje” uten større problemer, mens andre kanskje bør vurdere sin faglige posisjonering. En ytterligere faglig spesialisering innenfor disse kategoriene kan være utfordrende å ”selge inn” - både i forhold til NOKUT, men også i forhold til de fagfolk som NOKUT benytter i sine akkrediteringsprosesser.

Slik vi vurderer forslagene er flere av dem så sterkt beslektet at de vil kunne få problemer å telle som separate programmer i en universitetsøknad. I tillegg vil vi understreke at det er viktig å gjøre programmene så robuste som mulig, da all form for spesialisering også innebærer en risiko (se under). I forhold til et fremtidig Innlandsuniversitet mener NIFU STEP at den sterke spesialiseringen som enkelte PhD-programmer legger opp til er en unødvendig risiko.

3.2 Etablering av robuste faglige spesialiseringer

Risikomomentet knyttet til sterk faglig spesialisering er ikke bare knyttet til om NOKUT vil akseptere disse som separate PhD-program, men også knyttet opp til selve utbyggingen og robustheten til det faglige miljøet bak den enkelte søknad. Poenget er at en sterk faglig spesialisering nok kan bidra til å understreke den nåværende kompetanse i et gitt miljø, men at en slik sterk faglig profil også kan være en hemske. Det siste hvis nøkkelpersoner eventuelt forlater miljøene, i forhold til intern faglig nyorientering over tid, i rekruttering av nye fagfolk, og de ønsker om fremtidig faglig utvikling disse eventuelt måtte ha. En utfordring i det videre arbeidet er derfor å tenke gjennom mer prinsipielt om hvordan man kan etablere bærekraftige miljøer med ”lang holdbarhetsdato”.

Spørsmålet til miljøene bak PhD-søknadene er derfor om det er mulig å finne et rom mellom de forholdsvis brede faglige kategorier som man finner ved universitetene (biologi, statsvitenskap, pedagogikk, etc), og den faglige spesialisering som enkelte søknader nå legger opp til.

Et poeng i forhold til det siste er også at PhD-programmene må oppfattes som relevante i forhold til studentrekruttering, ikke bare internt, men også på nasjonalt og internasjonalt nivå. En spesiell profil kan nok virke attraktiv for noen, men hvor mange føler eventuelt samtidig at det faglige rommet er for snevert definert?

I forlengelsen av dette har man forholdet til det arbeidsmarkedet som uteksaminerte PhD-kandidater skal ut i, og der ”spesialistkompetanse” ikke alltid er en konkurransefordel i forhold til ”generalister”. Hvis PhD-programmene skal overleve over tid, er det sentralt at kandidatene fra programmene får seg relevant arbeid, og således styrker statusen til den utdanningsinstitusjon og det faglige miljø de kommer fra.

3.3 Faglig samarbeid mellom de ulike programmene

Det faktum at mange av de foreslåtte PhD-programmer har faglige fellesnevner, åpner imidlertid opp for potensielt mange spennende samarbeidsmuligheter. Et slikt faglig samarbeid kan tenkes på flere nivåer: fra kurssamarbeid ut fra de forslag til PhD-programmer som er skissert idag til mer integrert samarbeid der enkelte av PhD-forslagene eventuelt kan smelte sammen til nye faglige utviklingsmuligheter.

I forhold til mer enkle former for samarbeid, eksisterer det allerede idag flere muligheter. Ikke minst er mange av PhD-forslagene knyttet opp til behov for kunnskap om den offentlige forvaltningen og hvordan denne fungerer. En slik forståelse er åpenbar i forslaget knyttet til ”innovativ forvaltning”, men er også tydelig i ”anvendt økologi” og i ”informasjonssikkerhet”. Pedagogisk kunnskap og kompetanse er selvfølgelig et fremtredende trekk ved ”mediert oppvekst” og ”kultur og fagdidaktikk”, men er samtidig et høyst relevant innslag i de andre forslagene. Enda en fellesnevner kan finnes når det gjelder behovet for medie- og kommunikasjonsforståelse som også knytter sammen mange av PhD-forslagene. Koordinering av kursopplegg, et mer mangfoldig kurstilbud, samt større muligheter for faglig spesialisering er bare noen av de mulige gevinstene som kan tenkes å bli hentet ut av et slikt faglig samarbeid.

Sett utenfra er det også NIFU STEPs mening at flere av PhD-forslagene faktisk kunne integreres tettere i hverandre, og dermed være et mulig svar på de utfordringer som er reist under de foregående punktene (3.1 og 3.2). Et potensiale for slike bredere allianser kan f.eks finnes mellom de pedagogisk orienterte miljøene på Lillehammer og i Hamar, og mellom de informatikk- og medierelaterte miljøer som finnes på Gjøvik og i Lillehammer. Andre konstellasjoner er også mulige (ikke minst knyttet til de fagmiljøer som ikke har deltatt med PhD-søknader i denne runden), og bør på dette stadiet ikke avskrives. Ut fra de skisser som nå ligger på bordet, ligger det en utfordring i å identifisere flere slike samarbeidsmuligheter – ikke minst for å skape en samhörighet på tvers av eksisterende høyskoler.

3.4 Organisatoriske fellesutfordringer

Gitt de faglige utfordringer som er skissert over, synes det klart at videre utvikling også innebærer en organisatorisk utfordring. Ikke minst bør høyskolene vurdere om ikke et enda tettere faglig og organisatorisk samarbeid allerede bør iverksettes i planleggingen av de nye PhD-programmene - istedet for ensidig å satse på separat planlegging av PhD programmer ved de enkelte høyskolene.

Et mulig skritt på veien kan her være å tenke seg at de skisserte (eller andre) faglige kombinasjoner blir etablert som *felles faglige satsinger/forskningsprogram* ved de tre høyskolene. En oppbygning rundt en slik felles faglig satsing vil kunne ha flere fordeler:

- Faglig samarbeid internt ved og mellom høyskolene styrkes rent generelt
- Den faglige profilen styrkes gjennom forsknings- og utviklingsarbeid knyttet til den påtenkte profil (de eksisterende søknadene illustrerer bl a at den utførte forskningen av faglig ansatte og påtenkt faglig profil på PhD-programmet ikke alltid er i samsvar)
- Man konkretiserer arbeidet med å realisere Innlandsuniversitetet overfor omgivelsene
- Man kan bruke de faglige satsingene som begrunnelser for å styrke kompetanseoppbygging (herunder også nyansettelser)

I forlengelsen av dette er en annen idé å etablere et ”*Doktorgradsfakultet*” (*Graduate School*) som ville innebære at man over tid bygger opp en organisatorisk og faglig

forpliktende enhet på tvers av dagens faglige og geografiske strukturer. En slik organisatorisk struktur har tidligere vært skissert i andre utredninger for et fremtidig Innlandsuniversitet (se f.eks. rapporten ”Jo mere vi er sammen – dynamisk utvikling mot en nettverksinstitusjon i Hedmark og Oppland”, NIFU, 2001). Grunnlaget for lanseringen av denne ideen er at de fleste amerikanske universiteter (som har en slik ordning) nettopp er konglomerater av små og store institutter og ikke minst mange forskjellige fagutdanninger - alle med en egen historie og tradisjon. Samtidig kan de enkelte fagmiljøer inngå i flere interne mønstre for eksempel både en inndeling for lærerutdanning og en inndeling for forskerutdanning. Amerikanske universiteters matriseorganisering bør derfor være spesielt relevant for planleggerne av Innlandsuniversitetet. Poenget med denne etableringen er ikke minst at man bedre koordinerer de faglige satsingene som gjøres. Ved et amerikansk universitet vil f.eks. både instituttet og doktorgradsfakultetet ha myndighet over doktorgradsutdanningen. Fakultetet bestemmer for eksempel i prinsippet hvilke lærere ved et institutt som kan delta i forskerutdanningen. Sammen med instituttet har fakultetet hånd om studentopptaket og hvilke kurs som skal inngå i utdanningen. Naturlig nok har fagmiljøene hovedansvaret for den vitenskapelige avhandlingen og alle eksamener. I mange av de nye studiene som nå etableres ved norske universiteter, er myndighetsfordelingen mellom fakultet og institutt i realiteten ordnet på tilsvarende måter. Sist, men ikke minst vil et doktorgradsfakultet kunne gjøre innlandshøgskolene mer attraktive ved rekruttering av internasjonal kompetanse, enten det er i fulle stillinger eller i II-stillinger. Blant annet fordi et doktorgradsfakultet kunne gi en god ramme rundt faglige satsinger, faglig integrering, infrastrukturspørsmål og kvalitetsikring for øvrig.

Det er selvfølgelig mulig å tenke seg andre organisatoriske løsninger på de utfordringer som er skissert. Vårt lille poeng i denne sammenhengen er imidlertid at faglige og organisatoriske spørsmål må ses i sammenheng i det videre arbeidet mot etableringen av levedyktige doktorgradsutdanninger i et fremtidig Innlandsuniversitet.

Vedlegg 1

Disponering av dr.gradssøknader for Innlandsuniversitetet

De miljøer som ønsker å utarbeide en søknad til et dr.gradsprogram bes følge disposisjonen under. Frist for innlevering til høgskolens ledelse er 1. oktober 2004. Søknaden sendes høgskolens ledelse i både en elektronisk og en papirversjon. Søknadene bør helst ikke overstige 20 sider inklusive tabeller og eventuelle vedlegg. Se for øvrig NIFUs prosjektskisse for opplegget for vurdering av dr.gradssøknadene.

1. Bakgrunnen for søknaden (max. 2 sider)

Søknaden bør innledningsvis omtale bakgrunnen for ønsket om å etablere et dr.gradsstudium. Hvilke hensyn er det som ligger til grunn for søknaden? (eksempelvis: framtidig behov for kompetanse på feltet, regionale betydning for næringsliv, nasjonal betydning i forhold til generell kunnskapsutvikling etc.)

Søknaden bør også skissere hvilke(t) miljø(er) som står bak søknaden, samt kort skissere framveksten av fagmiljø(ene) ved den gjeldende institusjon

2. Tittel og faglig innhold på dr.gradsstudiet (max. 5 sider)

Dr.gradsstudiet bør ha et navn som tydelig indikerer hva innholdet i studiet skal dekke. Det bør tydelig skisseres hva som er særpreget ved det planlagte studiet sammenlignet med andre studier innen samme fagområde (hvis aktuelt). Studiet bør eventuelt plasseres i forhold til fagutviklingen innen det angjeldende fagområde.

Det bør sannsynliggjøres gjennom eksisterende faglig virksomhet (forskningsprogrammer, forskningsresultater, forskningssamarbeid) at dr.gradsstudiet miljøet(ene) har et tyngdepunkt innen det felt det søkes om både når det gjelder faglig bredde, dybde og indre faglig sammenheng. Det bør gis eksempler på miljøets eksisterende FoU-virksomhet, aktivitetsnivå og kontinuitet over tid.

Miljøet bør også skissere hva som kan forventes av faglig framgang, nyskapsvirksomhet og faglig originalitet som en følge av dr.gradsoppbyggingen.

3. Opplæringsdelen av studiet (max. 3 sider)

Det faglige innholdet i studiet skisseres i form av et utkast til studieplan der elementene i opplæringsdelen tydeliggjøres (antydning til kursinnhold, antall kurs, valgmuligheter, etc). Studieplanen bør utformes slik at det sannsynliggjøres hvordan en dr.gradsstudent får satt sitt dr.gradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng.

Under dette punktet bør det også skisseres hvordan opplæringsdelen skal kvalitetssikres, hvilke rutiner man tar sikte på å utarbeide for å kontinuerlig utvikle kvaliteten på dr.gradsprogrammet.

4. Faglig samarbeid, internasjonale relasjoner (max. 2 sider)

Miljøet bør skissere nasjonale og internasjonale netteværk og faglige samarbeid som er relevante for dr.gradsstudiet. Eksempler på slike er pågående forskningsnetteværk man er deltaker i, kontinuitet i deltakelse på konferanser, paperframleggelsler, medvirkning i vitenskaplig publiseringsvirksomhet etc.

5. Faglig, administrativ og materiell infrastruktur (rapportering i form av tabeller er ønskelig)

Under dette punktet må det skisseres en del kvantitative størrelser som tydeliggjør den infrastruktur som skal støtte dr.gradsutdanningen.

Faglig infrastruktur vil her være antall personer i førstestilling, antall professorer tilsatt i miljø(ene) som står bak søknaden, samt personer i faglige bistillinger. Antallet stipendiater, og antallet eksternt finansierte stipendiater, samt søker- og opptakstall på relevante (hvis slike finnes) bachelor- og mastergradsstudier de siste tre år (2002-2004).

Faglig produksjon bør rapporteres for de tre siste år (2002-2004). Aktuelle rapporteringskategorier er: Artikler i internasjonale tidsskrift med referee, artikler i norske tidsskrift med referee. Bøker (internasjonale og norske), artikler i bøker (internasjonale og norske), annen vitenskaplig publisering (rapporter etc.). I tillegg bør man oppgi antall papers framlagt på konferanser (internasjonale og norske), samt eventuell populær formidling (aviskronikker etc.) for de siste tre år.

Administrativ og materiell infrastruktur innebærer en skissering av arbeidsplasser (kontorer), ulike former for støttetjenester, IT-utstyr, eventuelt teknisk utstyr, laboratorieutstyr, bibliotekstjenester m.m.).